

Ārsta-pacienta attiecību interpretācija Hēgeļa “kunga-kalpa” modelī. Informētās piekrišanas dialektiskās konsekvences

Ģirts Jankovskis

Rīgas Stradiņa universitāte, Humanitāro zinātņu katedra, Latvija

Ievads. Ārsta-pacienta attiecības 20. gadsimtā ir mainījušās no paternālisma modeļa uz koleģialitātes principiem balstīta modeli. Lai gan šīs izmaiņas bieži tiek apskatītas jau kā notikušas vai arī tādās, kas šobrīd notiek, ārsta-pacienta jēdzieni sevī slēpj dialektisku pretrunu, kuru var raksturot ar Hēgeļa “kunga-kalpa” jēdzieniem. Pacients ir iespējams tikai tad, ja ārsts to atpazīst kā tādu – ārsts definē un nosaka pacienta stāvokli, tādējādi pacients (jēdzieniskās nozīmes ziņā) ir pakļauts ārstam. Šāda paša veida pakļaušanas modelis saglabājas informētās piekrišanas gadījumā, kas tiek uzskatīts par vienu no nepieciešamiem nosacījumiem, lai īstenotu paternālisma modeļa nomaiņu uz ārsta-pacienta koleģialitātes attiecību modeli. Lai notiktu informēta piekrišana ir nepieciešama pacienta apzināšanās par esošo stāvokli, iespējamām pielietojamām metodēm un to konsekvencēm. Pacienta informētību un apzināšanos faktu nosaka ārsts – ārsts konstatē pacienta apzināšanās faktu, tādējādi atkārti sava sprieduma varu pār pacientu Hēgeļa “kunga-kalpa” modelī.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir apskatīt ārsta-pacienta attiecības Hēgeļa “kunga-kalpa” modelī un parādīt šī modeļa nozīmes konsekvences informētās piekrišanas kontekstā, kā arī norādīt uz iespējamo paternālisma modeļa atcelšanu dialektiskā skatījumā. Darba pamatmetodes ir hermeneitika un dialektika. Hermeneitika uzrāda saprašanas problemātiku un atsedz priekšspriedumus, kuru izvērtēšana ļauj labāk izprast esošo situāciju. Savukārt dialektika ļauj modelēt iespējamus risinājumus pretrunu atcelšanā.

Secinājumi. Paternālisma tipa attiecības nevar tikt pilnībā pārvarētas ārsta-pacienta attiecībās, jo tās saglabā savu lomu gan pacienta definēšanā (noteikšanā), gan informētās piekrišanas fakta konstatācijā. Hēgeļa “kunga-kalpa” modelis sniedz auglīgu interpretāciju šo attiecību pārvērtēšanā un piedāvā dialektisku skatījumu uz šo problēmlauku.